Batterijopslag in lokaal eigendom

De rol van batterijopslag in een betaalbaar, stabiel en uitvoerbaar lokaal energiesysteem

Position Paper, september 2026

Inhoud

1. Inleiding 3
1. Kernpositie van Energie Samen 3
1.1 Positioneer collectieve opslag als bouwsteen van het lokale energiesysteem 3
1.2 Borg lokaal eigendom als governance-principe, niet als garantie op systeemwaarde 4
2. Wat lokaal eigendom concreet betekent bij opslag 5
2.1 Lokaal eigendom van elektriciteitsopslag 5
3. Waarom aansturing bepalend is voor netimpact en betaalbaarheid 6
3.1 Batterijen zijn niet automatisch netpositief 6
3.2 Beleid moet sturen op netbewust gedrag 6
3.3 Energiegemeenschappen kunnen collectieve sturing organiseren 6
4. Oproep aan beleidsmakers 7
4.1 Van ambities naar spelregels 7
4.2 Oproep aan beleidsmakers 8
5. Conclusie 9

1. Inleiding

Elektriciteitsopslag is een van de vormen van flexibiliteit die nodig is om een weersafhankelijk elektriciteitssysteem betrouwbaar en betaalbaar te houden. De urgentie neemt toe doordat netcongestie op veel plekken plannen voor woningbouw en verduurzaming vertraagt, en omdat knelpunten niet alleen op hoog- en middenspanning spelen, maar steeds zichtbaarder worden in straten, buurten en wijken. De Rijksoverheid zet daarom in op versnelling van netuitbreiding, terwijl tegelijkertijd breed wordt erkend dat slimme sturing en flexibiliteit, waaronder opslag, nodig zijn om het bestaande net beter te benutten.

Tegelijkertijd groeit de markt voor residentiële opslag snel en zal deze richting 2027 verder versnellen, doordat de salderingsregeling wordt afgeschaft en zelfverbruik financieel aantrekkelijker wordt. Hierdoor verschuift de aandacht in het publieke en beleidsmatige debat al snel naar individuele thuisbatterijen.

De kernvraag achter deze ontwikkeling is echter niet alleen hoeveel opslag er wordt gerealiseerd, maar vooral hoe opslag wordt ingezet. Batterijen zijn niet automatisch goed voor het net. De maatschappelijke waarde ontstaat, of verdwijnt, afhankelijk van waar de batterij in het systeem zit en hoe deze wordt aangestuurd. Een batterij kan lokale pieken verlagen, maar ook nieuwe pieken veroorzaken als zij vooral reageert op marktprijzen. Voor het kabinet en de Kamer ligt daarmee een fundamentele beleidsvraag op tafel: welke vormen van opslag organiseren we, binnen welk lokaal energiesysteem, op welke plek in het net, en onder welke spelregels?

2. Kernpositie van Energie Samen

2.1 Positioneer collectieve opslag als bouwsteen van het lokale energiesysteem

Energie Samen ziet collectieve opslag als een belangrijke bouwsteen voor een netbewust lokaal energiesysteem. Juist op buurt-, wijk- en gemeenschapsniveau ontstaan steeds vaker knelpunten doordat opwek, verbruik en netcapaciteit niet gelijktijdig op elkaar aansluiten. Op zonnige momenten kan er lokaal een overschot ontstaan, terwijl later op de dag juist vraag ontstaat. Zonder opslag of slimme sturing wordt dit overschot ingevoed op het net, terwijl op een later moment weer elektriciteit aan het net moet worden onttrokken. Dat is niet altijd efficiënt en kan lokale netcongestie vergroten.

Collectieve opslag kan helpen om lokaal opgewekte energie langer in het gebied te houden en later te benutten, bijvoorbeeld in de avonduren. Daarmee kan opslag bijdragen aan hogere lokale gelijktijdigheid, betere benutting van bestaande infrastructuur en vermindering van piekbelasting.

Dit is vooral relevant waar opslag bijdraagt aan de integrale sturing van een lokaal energiesysteem: het beter afstemmen van opwek en afname binnen de gemeenschap, het vergroten van gelijktijdigheid, het beperken van prijsschommelingen en, waar relevant, het verminderen van lokale netdruk.

Opslag kan daarnaast het economische risico van lokale productie helpen dempen. Bij een energiesysteem met veel zon en wind nemen prijs- en onbalansrisico's toe. Wanneer een energiegemeenschap zowel productie- als opslagassets bezit, kan opslag deels als buffer functioneren: op momenten dat de inkomsten uit productie onder druk staan, kan opslag juist meer waarde creëren, en andersom. Daarmee kan lokaal eigendom van opslag ook bijdragen aan een robuustere gezamenlijke businesscase van het lokale energiesysteem.

Individuele thuisbatterijen kunnen bijdragen aan hoger zelfverbruik, maar leveren pas structurele netwaarde wanneer zij netbewust worden aangestuurd. Zolang prikkels vooral gericht zijn op individuele optimalisatie of handel op energiemarkten, is er geen garantie dat thuisbatterijen bijdragen aan het verminderen van netcongestie. Daarom moet beleid niet alleen kijken naar méér opslag, maar naar opslag die collectief, netbewust en op de juiste plek wordt ingezet.

2.2 Borg lokaal eigendom als governance-principe, niet als garantie op systeemwaarde

Lokaal eigendom is voor Energie Samen een belangrijk uitgangspunt, ook bij opslag. Het betekent dat bewoners en lokale gemeenschappen niet alleen gebruiker zijn van het energiesysteem, maar ook zeggenschap hebben over de ontwikkeling, inzet en waarde van energie-assets in hun omgeving.

Tegelijkertijd bepaalt eigendom niet automatisch de netimpact van een batterij. Voor het elektriciteitssysteem is vooral relevant wanneer een batterij laadt, wanneer zij ontlaadt en welk probleem zij daarmee oplost. Daarom moet lokaal eigendom altijd worden verbonden aan netbewuste aansturing en passende prikkels.

De kracht van energiegemeenschappen zit in het organiseren van collectieve keuzes. Zij kunnen opwek, verbruik, opslag en lokaal gedrag bij elkaar brengen, met eigen assets, gehuurde batterijen, collectief aangestuurde thuisbatterijen of afspraken met leveranciers. Zo kan lokaal eigendom bijdragen aan zeggenschap, draagvlak, prijsstabiliteit en publieke waarde, zonder dat eigendom op zichzelf als technische oplossing wordt gepresenteerd.

3. Wat lokaal eigendom concreet betekent bij opslag

Energie Samen verstaat onder lokaal eigendom dat een lokale gemeenschap niet alleen participeert, maar een volwaardige rol heeft in de ontwikkeling, exploitatie en inzet van energieprojecten. Dat betekent niet alleen zeggenschap over investeringen en eigendom, maar ook invloed op de keuzes rond aansturing, marktdeelname, flexibiliteit en de verdeling van maatschappelijke waarde. In de context van de Energiewet sluit dit aan bij de rol van energiegemeenschappen als zelfstandige actor binnen het energiesysteem, die namens haar leden collectieve belangen kan organiseren en vertegenwoordigen.

Met lokaal eigendom heeft een lokale gemeenschap onder meer:

- zeggenschap vanaf het begin over ontwikkeling, bouw en exploitatie;
- juridisch eigendom of aantoonbare zeggenschap over onderdelen van de energieketen;
- een ondernemende rol, waarbij wordt mee-geïnvesteerd en risico wordt gedragen;
- geen winstoogmerk, waarbij maatschappelijke en collectieve doelen centraal staan;
- democratische zeggenschap via het principe van 1-persoon-1-stem.
- de mogelijkheid om namens leden collectieve keuzes te maken over opwek, verbruik, opslag, flexibiliteit en energiedelen.

Concreet betekent dit dat een energiegemeenschap niet alleen “mee mag doen”, maar invloed heeft op de keuzes rond ontwikkeling, inzet en verdeling van waarde. Voor nadere uitwerking verwijzen wij naar het whitepaper **‘Het Waarom van Lokaal Eigendom’** van Energie Samen[1].

3.1 Lokaal eigendom van elektriciteitsopslag

Bij lokaal eigendom van elektriciteitsopslag heeft de gemeenschap zeggenschap over de opslagfunctie in het lokale energiesysteem. Dat kan betekenen dat de gemeenschap de batterij zelf bezit en exploiteert, maar het kan ook betekenen dat zij via contracten of collectieve aansturing invloed heeft op de inzet van opslag.

Lokaal eigendom gaat daarbij niet alleen over de uiteindelijke eigendomsstructuur, maar ook over de manier waarop opslag wordt ontwikkeld, ingericht en ingezet. Energiegemeenschappen kunnen al in de ontwikkelfase keuzes maken over de rol van opslag binnen het lokale energiesysteem, bijvoorbeeld door afspraken te maken over

[1] https://energiesamen.nu/wp-content/uploads/2025/12/Het-waarom-van-lokaal-eigendom-Energie-Samen-240625.pdf

laad- en ontlaadstrategieën, koppelingen met lokale opwek en verbruik, of de inzet van opslag voor maatschappelijke doelen zoals betaalbaarheid, lokale waardecreatie en vermindering van netdruk.

Het doel is niet alleen om opslagcapaciteit te realiseren, maar om opslag zo te organiseren dat deze aantoonbaar bijdraagt aan lokale maatschappelijke waarde. Dat kan gaan om meer gebruik van lokaal opgewekte duurzame energie, meer grip op energiekosten, ondersteuning van energiedelen, vermindering van lokale netdruk en meer zeggenschap over de energievoorziening in de eigen omgeving.

4. Waarom aansturing bepalend is voor netimpact en betaalbaarheid

4.1 Batterijen zijn niet automatisch netpositief

De impact van batterijopslag wordt niet bepaald door de technologie zelf, maar door de manier waarop de batterij wordt ingezet. Dezelfde batterij kan bijdragen aan netontlasting, maar ook extra druk veroorzaken.

Batterijen kunnen pieken afvlakken, lokale overschotten benutten en het bestaande net beter gebruiken. Tegelijkertijd kunnen batterijen die primair worden ingezet voor handel, bijvoorbeeld op de onbalansmarkt, juist gelijktijdig laden of ontladen en daarmee lokale pieken vergroten.

4.2 Beleid moet sturen op netbewust gedrag

Daarom moet beleid sturen op gedrag. Er is behoefte aan prikkels die netbewuste inzet belonen en ongewenste piekversterking voorkomen. Op dit moment ontbreekt die prikkel vaak, zeker voor kleinverbruikers en collectieven. Daardoor kan individuele optimalisatie financieel aantrekkelijker zijn dan gedrag dat het lokale net helpt.

4.3 Energiegemeenschappen kunnen collectieve sturing organiseren

Energiegemeenschappen kunnen een belangrijke rol spelen bij het organiseren van collectieve keuzes rond opslag. Anders dan individuele huishoudens of marktpartijen vertegenwoordigen zij een groep leden met gedeelde belangen binnen een lokaal energiesysteem. Daardoor kunnen zij naast financiële optimalisatie ook sturen op doelen als betaalbaarheid, lokaal gebruik van duurzame energie, draagvlak en maatschappelijke waardecreatie.

Energiegemeenschappen kunnen collectief investeren in opslag, afspraken maken over de inzet daarvan en opslag koppelen aan lokale opwek, verbruik en energiedelen.

Daarmee ontstaat een governance-structuur waarin deelnemers invloed hebben op de manier waarop opslag wordt ingezet en welke doelen daarbij centraal staan.

Ook voor energiegemeenschappen geldt dat netbewuste inzet niet vanzelf ontstaat. Zij moeten concreet waarde krijgen voor gedrag dat het net helpt, bijvoorbeeld via een vergoeding voor flexibiliteit, betaling voor piekreductie of extra lokale contractruimte zolang zij binnen afgesproken vermogensgrenzen blijven. Zonder zulke beloningen blijft marktoptimalisatie vaak aantrekkelijker dan netbewuste inzet.

4. Oproep aan beleidsmakers

4.1 Van ambities naar spelregels

Lokale opslag kan een belangrijke rol spelen in lokale energiesystemen, juist omdat netcongestie steeds vaker optreedt op wijk- en gebiedsniveau en projecten voor opwek, verduurzaming, energiedelen en elektrificatie vertraagt. De beleidsopgave ligt niet alleen in het realiseren van méér opslag, maar vooral in het organiseren van opslag die collectief, netbewust en maatschappelijk waardevol wordt ingezet. Daarbij moet opslag niet alleen worden beoordeeld als congestie-instrument, maar ook als flexibiliteitsmiddel waarmee energiegemeenschappen opwek, verbruik, energiedelen en marktpositie beter kunnen organiseren.

Ook moet er onderscheid worden gemaakt tussen verschillende vormen van opslag. Co-located opslag bij opwek of verbruik kan nu al helpen om bestaande aansluitingen beter te benutten. Stand-alone buurtbatterijen kunnen waardevol zijn bij lokale netproblemen, maar zijn in de praktijk moeilijk realiseerbaar zolang fiscale en regulatoire belemmeringen niet zijn opgelost.

Dubbele energiebelasting blijft een belangrijk knelpunt voor kleinschalige en collectieve opslag, maar speelt niet bij iedere batterijfunctie op dezelfde manier.

Het fiscale vraagstuk is vooral relevant wanneer een batterij elektriciteit van het net afneemt, opslaat en later opnieuw levert of teruglevert. Bij opslag die uitsluitend gekoppeld is aan eigen opwek en feitelijk productie in de tijd verschuift, kan het vraagstuk anders liggen, afhankelijk van aansluiting, meetinrichting en contractuele inrichting. Juist daarom is het nodig om in de verdere uitwerking onderscheid te maken tussen opslag als uitgestelde levering van eigen opwek en opslag als zelfstandige flexibiliteitsasset. De aangenomen motie-Oosterhuis[2] vraagt het kabinet om dubbele energiebelasting bij opslag verder te verkennen en de Kamer hierover voor het einde van het jaar te informeren. Een fiscale praktijkcasus binnen een energiegemeenschap kan hiervoor concrete input leveren.

[2] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2026Z15395&did=2026D34570

4.2 Oproep aan beleidsmakers

Wij vragen om een samenhangend pakket van maatregelen:

- **Borg in beleid dat energiegemeenschappen tenminste 50% eigendom (vanaf de ontwikkelfase) kunnen hebben.** Energiegemeenschappen zijn democratisch georganiseerd, lokaal verankerd en langdurig verbonden aan hun gebied. Daardoor kunnen zij bij opslag naast financiële haalbaarheid ook publieke waarde meewegen, zoals draagvlak, betaalbaarheid, lokale waardecreatie en netbewuste inzet op de lange termijn.

- **Maak collectieve opslag mogelijk waar deze lokale netproblemen oplost.** Richt stimulering op buurt- en wijkopslag, en op opslag die door energiegemeenschappen wordt georganiseerd, waar aantoonbaar sprake is van een lokale netopgave.

- **Beloon netbewust gedrag van opslag.** Ontwikkel prikkels en contractvormen waarmee groepen kleinverbruikers en energiegemeenschappen waarde krijgen voor piekreductie, lokale flexibiliteit en betere benutting van het bestaande net.

- **Maak onderscheid tussen typen opslag.** Behandel achter-de-meter opslag, co-located opslag en stand-alone buurtbatterijen niet alsof zij dezelfde functie hebben. De beleidsvraag moet steeds zijn: welk probleem lost deze batterij op, op welk netniveau, en onder welke aansturing?

- **Erken energiegemeenschappen als publieke waardepartner bij opslag.** Zorg dat energiegemeenschappen vanaf de ontwikkelfase betrokken kunnen worden bij opslagprojecten en geef hen een volwaardige positie in gebiedsgerichte aanpakken. Hun meerwaarde zit niet alleen in eigendom, maar in het organiseren van publieke waarde zoals draagvlak, betaalbaarheid, lokale betrokkenheid en collectieve sturing.

- **Start een fiscale praktijkcasus voor collectieve opslag binnen een energiegemeenschap.** Gebruik een bestaand local4local-experimenteereiland binnen Watt2Watt om te onderzoeken welke meet- en administratie-eisen nodig zijn om dubbele energiebelasting bij collectieve opslag in de toekomst uitvoerbaar te voorkomen. Daarmee levert de coöperatieve sector concrete praktijkinput voor de uitvoering van de aangenomen motie-Oosterhuis én voor de inzet van opslag voor lokale flexibiliteit, energiedelen en publieke waarde.

5. Conclusie

Elektriciteitsopslag wordt een bepalende factor in de ontwikkeling van het energiesysteem. Meer opslag betekent echter niet automatisch een beter systeem. De impact hangt af van de plek, de aansturing en de prikkels waaronder opslag wordt ingezet.

Wanneer opslag vooral individueel en zonder netbewuste sturing groeit, bestaat het risico dat nieuwe pieken ontstaan en netcongestie niet wordt opgelost maar verschuift.

Collectief georganiseerde opslag kan juist bijdragen aan het beter afstemmen van lokale opwek en verbruik, het vergroten van gelijktijdigheid, het ondersteunen van energiedelen, het beperken van prijsschommelingen, het dempen van prijs- en onbalansrisico's van lokale productie en, waar relevant, het verlagen van lokale netdruk.

Lokaal eigendom is daarin geen technische garantie, maar wel een belangrijk governance-principe. Het helpt om zeggenschap, draagvlak en maatschappelijke waarde rond opslag te organiseren. De kracht van energiegemeenschappen zit in het collectief afstemmen van opwek, verbruik, opslag en lokale behoeften. Daarmee vormen zij een natuurlijke schakel tussen individuele gebruikers, lokale maatschappelijke belangen en de behoeften van het energiesysteem.

Voor beleid betekent dit dat niet alleen de groei van opslag centraal moet staan, maar vooral de vorm, sturing en randvoorwaarden ervan. Door te sturen op collectieve opslag, netbewuste inzet, passende fiscale regels en lokaal eigenaarschap kan opslag bijdragen aan een betaalbaar, betrouwbaar en lokaal gedragen energiesysteem.